

Ісаєва Н. С.

ORCID: 0000-0002-8458-4650

*доктор філологічних наук, доцент,
завідувач кафедри мов і літератур Далекого Сходу
та Південно-Східної Азії*

Навчально-науковий інститут філології

*Київського національного університету імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна*

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА У ДЗЕРКАЛІ ЖИВОПИСУ ЛІ ЦЯНА

Ключові слова: російсько-українська війна, китайський живопис, Лі Цян, монтаж.

Офіційна позиція Китаю щодо російсько-української війни є предметом запеклих дискусій і взаємовиключних прогнозів світових мас-медіа. В Україні заяви і дії китайських високопосадовців у міжнародних організаціях викликають великий спектр реакцій – від обурення і розчарування до надій і сподівань. Разом з тим, вкрай невисвітленим у медійному просторі залишається сприйняття цього «воєнного конфлікту» китайською інтелігенцією (найперше – творчою), котра завжди являла собою найбільш критично мислячий прошарок суспільства і здатна була впливати на формування думок певної частини пересічних громадян своєї країни. Тож, дослідження цієї проблеми є актуальним і своєчасним у межах окреслення перспектив подальших українсько-китайських відносин (зокрема в гуманітарних галузях).

На сайті Української асоціації китаєзнавців з'явилась рубрика «Китайські митці підтримують Україну», де серед інших вартує уваги постать сучасного художника і графіка, члена Асоціації художників Циндао Лі Цяна (李强) [1]. Він давно і щиро переймається долею України – ще в 2019 році митець написав картину «Україна відзначає 86-ті роковини Голодомору», відображаючи велику трагедію українського народу. Згодом героїчний спротив українців російській навалі, що почалась 24 лютого 2022 року, зворушив Лі Цяна і надихнув на створення серії малюнків [1], які можна назвати хроніками війни в Україні. Перший побіжний погляд на ці малюнки створює враження, що автор бачить війну як велику трагедію «маленьких» людей та

непоправну гуманітарну катастрофу. Однак, при ретельному аналізі художніх сюжетів і особливо – каліграфічних написів на цих малюнках, виокремлюються додаткові міркування і оцінки, які роблять позицію автора досить неоднозначною.

Варто зазначити, що Лі Цян володіє унікальною технікою «малювання чорнильним пером». Після навчання в США він майстерно поєднав у своїй техніці прийоми китайського традиційного живопису і західного контурного малюнка. Танський поет і фундатор монохромного живопису Ван Вей (699–759) зазначав: «Серед шляхів живописця найперший – це туш. Початкову сутність природного [вона] втілює в людському творінні...» [5]. Чіткі графічні зображення об'єктів природи художник за допомогою туші поглиблював відтінками чорного і сірого. Таким чином створювався ефект кількох символічних планів, які збуджували емоційну реакцію та низку асоціацій. Все це трансформується в малюнках Лі Цяна у соціальні замальовки з акцентом на психологічні стани зображуваних персонажів (через вирази обличчя, пози, рухи, тло тощо), характерне для західного живопису.

Важливою смислотворчою складовою малюнків Лі Цяна є монтажна композиція, яка поєднує зображення із текстом. Вона була властива давньому китайському живопису, в якому часто-густо зображення поєднувалось із поетичними рядками. С. Соколовська влучно зазначила, що «крізь призму монтажного мислення все... розкладалось на частини і з'єднувалось знову, що давало новий художній ефект» [2, 163]. У китайському живописі образотворча і поетична частини з'єднувались за принципом взаємовідображення і взаємодоповнення. В такий спосіб посилювалося і увиразнювалося єдине асоціативне поле. Натомість монтажна композиція в малюнках Лі Цяна ґрунтується на принципі контрасту, який створює низку суперечливих асоціацій, а зрештою – неоднозначних оцінок.

Сюжети малюнків Лі Цяна поділяються на три тематичні групи – «заяви політиків» (6 малюнків), «гуманітарна ситуація» (9 малюнків), «образи військових» (5 малюнків). Важливо, що автор не зобразив жодної батальної сцени або українського військового як символ незламності духу і військової міцї України. Натомість, він зображає жінок-військових (зокрема, сланозвісню Залізну Пташку) в ситуації відпочинку, що апелює до ідеї слабкості й миролюбності. Серед іншого автор малює сцену підготовки до спротиву бійців житомирської тероборони, які тренуються китади пляшки із займистою сумішшю. Малюнок супроводжується написом про те, що «з 25 лютого Міністерство оборони України... закликала українців виготовляти «коктейлі Молотова», аби вражати ними російських військових. Натомість Міністерство оборони Росії висловило думку, що Росії не вдасться

захопити всю територію України, якщо остання отримає західне озброєння, однак росіяни продовжать виконання завдань СВО у повному обсязі». Риторика російських мас-медіа у поєднанні з зображенням цивільних громадян, які вправляються із «коктейлями Молотова» – такий монтаж створює відчуття безпорадності і приреченості України, залежної від військової допомоги Заходу. Далі – малюнок від 3 травня, який зображає підготовку боєприпасів на військовій базі США для доставки в Україну, що повідомляється і в текстовому фрагменті. Однак, далі в цьому ж фрагменті наводиться звіт Міністерства оборони Росії про знищені високоточними ракетами 36 військових об'єктів на території України, серед яких військовий склад в Одеській області, де зберігалась зброя і боєприпаси західного виробництва. Таким чином, монтаж створює ілюзію непереможності російського війська і марнування західної допомоги в Україні.

Риторика російських ЗМІ простежується і в текстовій частині малюнків із сюжетами про гуманітарну ситуацію в Україні – потоки біженців, цивільні в укриттях, рятувальні роботи тощо. До прикладу, малюнок від 25 лютого, де зображені цивільні люди, які ховаються на станції київського метрополітену, супроводжується знов-таки інформацією із заяв Міністерства оборони Росії про те, що у цей день на території України було знищено 118 базових об'єктів військової інфраструктури з подальшою конкретизацією, що саме. Далі автор наводить вирвані з контексту слова Президента України про те, що він звертався до лідерів 27 європейських країн з питанням вступу України в НАТО, «однак всі були налякані й ніхто не пристав до цієї пропозиції» [1]. Монтажна композиція малюнку і тексту, посилена внутрішньо-текстовим монтажем, створює образ України-жертви, котра залишилась сам-на-сам із надпотужним ворогом.

Отже, маємо підстави зробити висновок:

- 1) Лі Цян глибоко переймається долею України, вбачаючи в ній слабку жертву, яка опинилась у смертельній небезпеці;
- 2) емоційне сприйняття художником подій в Україні домінує над можливістю аналізувати й співставляти інформаційні повідомлення, тому його малюнки контрастують з текстовою частиною;
- 3) Лі Цян перебуває в інформаційному просторі китайських ЗМІ, які не квапляться руйнувати міф про непереможність «другої армії світу» (при цьому називаючи Росію «кораблем, що тоне»), тому у щирі та емоційно наповнені малюнки художника вмонтовується домінантна риторика про протистояння Заходу й Росії (як різних полюсів світової політики), в якому Україна є жертвою;

4) Лі Цян вірогідно відображає сприйняття російсько-української війни (послідовно означуваної як «російсько-український конфлікт») в колективній свідомості китайського суспільства.

Література:

1. Китайські митці підтримують Україну. Лі Цян [Електронний ресурс]. Сайт Української асоціації китаєзнавців. URL: <https://sinologist.com.ua/li-tsyang/>

2. Соколовська С.Ф. Драматургія Б.Брехта і «монтажне мислення» ХХ сторіччя. Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка. 2006. № 30. С. 163–166.

3. Чжуан Цзяи, Не Чжуанчжэн Китайская живопись – отражение истории. Пекин: Изд-во Учжоу Чуаньбо. 2001. 171 с.

4. 公益书画家-李强[电子材料]. 山东健康咨询网, 2017. URL: <http://www.sdjkzxw.com/index/book/show/id/24.html>

5. 王维.画学秘诀[电子材料]. URL: http://www.duzazhi.com/book/59_59831/1463165.html

УДК 811.581'366.587 (045)

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-284-8-61>

Мерзлюк Д. О.

ORCID: 0000-0002-8501-7914

старший викладач кафедри китайської філології

Київський національний лінгвістичний університет

м. Київ, Україна

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК РЕЗУЛЬТАТИВНИХ КОНСТРУКЦІЙ В КИТАЙСЬКІЙ МОВІ

Ключові слова: результативні конструкції, граматиалізація, аспект, перфективність.

Грамматична категорія аспекти в сучасній китайській мові базується на протиставленні категорій перфективності та імперфективності. Категорія перфективності розглядає певну подію або ситуацію як граничну єдину подію, в якій не можна визначити окремі фази перебігу ситуації. В структурі категорії перфективності виокремлюється аспект реалізації ситуації, граматичним показником якого є аспектуальна частка 了 le; експерієнтивний аспект, що реалізується за допомогою